

**Statistikdokumentation for
Fredede bygninger og fortidsminder 2019**

1 Indledning

Formålet med statistikken er at skabe et samlet overblik over de danske fredede bygninger og fredede fortidsminder, herunder også ny- og affredninger. For fredede bygninger findes data fra 2012 og frem. For fredede fortidsminder findes oplysninger fra 2010 og frem. Der er blevet fredet bygninger i Danmark siden 1918.

2 Indhold

Statistikken er en årlig opgørelse af antallet af fredede bygninger og fredede fortidsminder efter bygningstype og opførelsesår, antal fredede fortidsminder efter anlægskategori samt antal nyfredninger og affredninger. Statistikken fordeles geografisk på regioner.

2.1 Indholdsbeskrivelse

Statistikken viser antallet af fredede bygninger, fredede fortidsminder samt nyfredninger og affredninger fordelt på regioner. Slots- og Kulturstyrelsen administrerer og træffer afgørelser om fredninger. De fredede bygninger har særlige arkitektoniske eller kulturhistoriske kvaliteter, der fortæller om betydningsfulde perioder i landets historie, der kan siges at have national betydning. Fredede bygninger er fredet efter bygningsfredningslovens § 3, stk. 1: "Kulturministeren kan frede bygninger og selvstændige landskabsarkitektoniske værker af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, som er over 50 år gamle. Uanset deres alder kan bygninger og selvstændige landskabsarkitektoniske værker dog fredes, når det er begrundet i deres fremragende værdi eller i andre særlige omstændigheder." Enkelte bygninger er automatisk fredet efter § 4, fordi de er opført før 1536. Der kan være overlap mellem fredede bygninger og fredede fortidsminder, primært i forbindelse med middelalderruiner og -voldsteder. I statistikken er de fredede bygninger inddelt i bygningstyper fx stuehuse, opførelsesår og region.

De fredede fortidsminder er fredet efter museumslovens §29 e: "Der må ikke foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Der må heller ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder. Stk. 2. De typer af fortidsminder, der er omfattet af beskyttelsen efter stk. 1, er optaget i bilaget til loven. Stk. 3. I bilaget til loven er fastsat, at visse typer af fortidsminder kun er omfattet af forbuddet i stk. 1, når ejeren har modtaget en meddelelse fra kulturministeren om deres tilstedeværelse. For fortidsminder under terræn eller under bygninger kan kulturministeren i forbindelse med meddelelsen bestemme, at beskyttelsen efter stk. 1 udstrækkes til ejendomsskellet.

De fredede fortidsminder er inddelt i anlægskategori fx begravelser og fordelt på region.

2.2 Grupperinger og klassifikationer

Ikke relevant for denne statistik.

2.3 Sektordækning

Ikke relevant for denne statistik.

2.4 Begreber og definitioner

Fredede bygninger: Størstedelen af fredede bygninger i Danmark er i privat eje. Fredede bygninger repræsenterer dansk bygningskultur og repræsenterer vidnesbyrd om, hvordan man historisk har bygget, arbejdet og levet i Danmark. Det er landets kommuner som vurderer, hvorvidt en bygningsmasse har en særlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi. En fredet bygning betyder at (1) den skal holdes i forsvarlig stand, (2) at bygningen ikke må ændres eller ombygges ydre eller indre uden særlig tilladelse (3) ejeren af bygningen kan få økonomisk støtte (4) ejeren kan fritages fra ejendomsskat (5) ejeren har visse skattemæssige fradragsmuligheder (6) ejeren kan forlange statslig overtagelse af ejendommen.

Fredede fortidsminder: Dette omfatter fortidsminder og arkæologiske fundsteder i Danmark, der er vigtige for den tidlige del af Danmarkshistorien og arkæologiske kulturarv. Det kan både være fortidsminder, som er synlige i landskabet eller fortidsminder der er skjult i jorden, og kun er kendt fra arkæologiske undersøgelser.

Ny- og affredninger: Nyfredninger er bygninger, som Slots og Kulturstyrelsen beslutter skal fredes, mens affredninger omfatter bygninger, hvis fredning ophører. Ny- og affredninger opgøres på baggrund af gennemførte fredningssager i det pågældende år.

2.5 Enheder

- Fredede bygninger: Enhed for statistikken er antal fredede bygninger. Alle enheder i statistikken er baseret på BBR som registrerer fredede bygninger i Danmark. Der kan være flere fredede bygninger på samme matrikel.
- Fredede fortidsminder: Enhed for statistikken er antal lokaliteter med fredede fortidsminder. Statistikken er opgjort med én anlægstype pr. fredede fortidsminde.

2.6 Population

De fredede bygninger og fortidsminder, der er registreret i de nationale registre: "Fredede og bevaringsværdige bygninger" (FBB) og "Fund og fortidsminder". Disse registre anvendes primært til administrative formål, og statistikken afspejler derfor de administrative praksisser.

2.7 Geografisk dækning

Danmark.

2.8 Tidsperiode

- For Fredede Fortidsminder dækker statistikken perioden fra 2010 og frem.
- For Fredede bygninger dækker statistikken perioden fra 2012 og frem.
- For nyfredninger og affredninger dækker statistikken perioden fra 2012 og frem.

2.9 Basisperiode

Ikke relevant for denne statistik.

2.10 Måleenhed

- For fredede bygninger: Antal bygninger.
- For fredede fortidsminder Anlægstype fx en gravhøj.

2.11 Referencetid

Der opgøres pr. 31.12 i det pågældende år.

2.12 Hyppighed

Årlig.

2.13 Indsamlingshjemmel og EU regulering

Bygningsfredningsloven § 20, stk. 4: 8a: Kulturministeren fører en offentligt tilgængelig liste over fredninger efter loven. Kulturministeren udarbejder og ajourfører oversigter over fredninger efter loven, herunder fredningernes bærende fredningsværdier. Museumsloven § 39: Kulturministeren fører de centrale registre over kulturhistorie og kunst og over arkæologiske lokaliteter og fundsteder. Kulturministeren stiller registrene til rådighed for offentligheden og relevante myndigheder.

Dataindsamlingen er ikke baseret på en EU-regulering.

2.14 Indberetningsbyrde

Ingen direkte respondentbyrde da data udtrækkes fra administrative registre.

2.15 Øvrige oplysninger

Introduktion, dokumentation og hovedtal på Fredede bygninger og fortidsminder er at finde på Danmarks Statistiks hjemmeside: [<https://dst.dk/da/Statistik/emner/kultur-og-kirke/museer-og-kulturarv/fredede-bygninger-og-fortidsminder>]

Øvrige oplysninger kan fås ved henvendelse til Danmarks Statistik.

3 Statistisk behandling

Danmarks Statistiks opgave i forbindelse med denne statistik er udelukkende at kvalitetssikre og viderebringe informationer, som er udvalgt, indsamlet, bearbejdet og formidlet af andre statistikproducenter/dataleverandører. Der henvises til de originale kilder for en detaljeret gennemgang af den statistiske behandling.

3.1 Kilder

Data leveres af Slots- og Kulturstyrelsen på baggrund af udtræk fra de nationale registre: "Fredede og bevaringsværdige bygninger" (FBB) og "Fund og fortidsminder". Disse registre anvendes primært til administrative formål, og statistikken afspejler derfor de administrative praksisser. I forhold til fredede bygninger, er det Bygnings- og Boligregistrets (BBR) grunddata, der danner grundlag for tabellerne, idet, Kulturstyrelsens bygningsregister er baseret på import af bygningsdata fra OIS (Offentlig Information Server).

3.2 Indsamlingshyppighed

Årligt.

3.3 Indsamlingsmetode

Data leveres af Slots- og Kulturstyrelsen.

3.4 Datavalidering

Data sammenlignes med tallene fra de seneste år, og data fejlsøges for dubletter.

3.5 Databehandling

Fredede bygninger: Data bygger på BBR opgørelser, som Slots- og Kulturstyrelsen leverer til Danmarks Statistik. Der leveres ca. 50 regneark som samles i ét ark. Bygningstyperne tildeles en hovedkategori således at fx Biograf, teater o.l., Museer, Kirke eller anden enhed til trosudøvelse hører under samme bygningstype. Alle bygningstyperne tildeles efter BBRs hovedkategorier. Herefter opgøres data ud fra bygningstypen, område og opførelsesåret og år.

Fredede fortidsminder: Slots- og Kulturstyrelsen leverer data årligt hvori alle anlægskategorier og frednumre indgår. Der tjekkes for dubletter i data. Hvis der findes dubletter i materialet kontaktes Slots- og Kulturstyrelsen. Vi opdeler data på anlægskategorien , område og år.

I tvivlstilfælde kontaktes Slots- og kulturstyrelsen.

3.6 Korrektion

Der laves ikke korrektioner af data udover hvad der allerede er beskrevet under datavalidering og databehandling.

4 Relevans

Brugere af statistikken kan indhente tal om de arkitektoniske værdier der findes i deres region, eller få et nationalt overblik over de kulturhistoriske og arkitektoniske bevaringsværdige enheder i Danmark. Der er under udarbejdelsen af statistikken løbende kontakt med Slot- og kulturstyrelsen som leverer data.

4.1 Brugerbehov

Interesserede kan søge i databasen og undersøge, hvilke arkitektoniske værdier der findes i deres region. Brugere kan ligeledes tilgå statistikken og få et nationalt overblik over de kulturhistoriske og arkitektoniske værdier i Danmark. Derudover kan statistikken bruges som en ressource for forskning inden for arkitekturhistorie, idet interessenter kan se områdets udvikling over tid. Interessenter er kommuner og regioner, ministerier, organisationer, pressen, private virksomheder og privatpersoner.

4.2 Brugertilfredshed

Der er løbende kontakt med Slots- og Kulturstyrelsen i forbindelse med produktionen af denne statistik.

Brugernes tilfredshed influerer statistikken. Dog er der ikke systematisk foretaget nogen brugertilfredshedsundersøgelse i forbindelse med denne statistikproduktion. Det er en løbende proces, hvor brugere kan kontakte den statistikansvarlige, hvis brugere har ønsker til statistikken.

4.3 Fuldstændighed af data

Ikke relevant for denne statistik.

5 Præcision og pålidelighed

Slots- og Kulturstyrelsen har siden 2010 og 2012 foretaget en systematisk gennemgang af landets fredede bygninger, fortidsminder, ny- og affredninger for at give et mere præcist billede af området og dets udvikling over tid. Fredede bygninger, fortidsminder samt af- og ny-fredninger registreres løbende, og Danmarks Statistik modtager hvert år, sidste års opgørelser fra Slots- og Kulturstyrelsen, for at producere statistik på området.

Data som leveres, registreres manuelt. En ny- eller affredning af en enheder tager tid, så der kan være en vis forsinkelse før enheden registreres. Antallet af fredede bygninger eller fortidsminder i statistikken kan derfor afvige en smule fra virkeligheden. Dog vurderes det, at denne afvigelse ikke af særlig betydning, idet der ikke er nogen særlige udsving i af- og nyfredninger over tid og området generelt er stabilt.

5.1 Samlet præcision

Siden 2010 og 2012 har Slots- og Kulturstyrelsen foretaget en systematisk gennemgang af landets fredede bygninger og fredede fortidsminder. De får data fra BBR, så der kan indhentes tal på området. Det er første gang i bygningsfredningens historie, at der foretages en systematisk gennemgang af landets fredede bygninger.

Overordnet set er statistikken dækkende i forbindelse med fredede bygninger, fredede fortidsminder og af- og nyfredninger, da tallene indsamles systematisk. Dog er der visse forbehold, som brugere af statistikken skal være særligt opmærksomme på. Registreringen af fredede bygninger og fortidsminder foregår manuelt, og der kan derfor forekomme en vis forsinkelse i forbindelse med registrering af en fredning, idet beslutningsprocessen tager tid.

Ud over forsinkelser, kan der forekomme overlap i data med fredede fortidsminder og fredede bygninger, f.eks. i forbindelse med middelalderruiner og –voldsteder. Dette skyldes, at der kan ligge en fredet bygning på et fredet fortidsminde f.eks. hvis en herregård er opført på et voldsted dvs. at der er to fredninger på den samme lokalitet.

5.2 Stikprøveusikkerhed

Ikke relevant for denne statistik.

5.3 Anden usikkerhed

Registreringen af de fredede bygninger foregår manuelt, så der er en vis forsinkelse, fra fredningsbeslutningen er taget, til den er indført i registeret. Der bliver bl.a. ikke registreret noget, før den lovfæstede fire ugers klagefrist er udløbet. Der kan også være fejl i koblingen mellem fredningsdata og de bygningsdata, der importeres via BBR.

Der er også usikkerheder i forhold til registrering af fredede fortidsminder. Her foregår registreringen også manuelt og der er en forsinkelse fra fortidsmindet besigtiges i marken til fredningen er indført i registeret.

Slots- og Kulturstyrelsen og BBR opgør fredede bygninger forskelligt. Hvor BBR har én fredning pr. lokalitet, kan Slots- og Kulturstyrelsen have flere fredninger på en lokalitet. For eksempel opgør Slots- og Kulturstyrelsen en firlænget gård som fire bygninger. I BBR registret kan en firlænget gård være tildelt et enkelt bygningsnummer, der dækker de fire længer. I andre tilfælde kan den have seks bygningsnumre, idet den ene længe kan have flere bygningsnumre, dele af to længer kan have et bygningsnummer osv. Derfor er der ikke sammenlignelighed mellem denne opgørelse og opgørelser udelukkende baseret på udtræk fra BBR.

5.4 Kvalitetsstyring

Danmarks Statistik følger anbefalinger vedrørende organisering og styring af kvalitet, der er givet i Adfærdskodeks for europæiske statistikker (Code of Practice, CoP) og den tilhørende implementeringsmodel Quality Assurance Framework (QAF). Læs mere om disse på [Adfærdskodeks for europæiske statistikker](#). Der er etableret en arbejdsgruppe for kvalitet og en central kvalitetssikringsfunktion, der løbende gennemfører tjek af produkter og processer.

5.5 Kvalitetssikring

Danmarks Statistik følger principperne i Adfærdskodeks for europæiske statistikker (Code of Practice, CoP) og bruger den tilhørende implementeringsmodel Quality Assurance Framework (QAF) ved implementeringen af disse principper. Dette indebærer løbende decentrale og centrale tjek af produkter og processer på baggrund af dokumentation, der følger internationale standarder. Den centrale kvalitetssikringsfunktion rapporterer til arbejdsgruppen for Kvalitet. Rapporteringen indeholder blandt andet forslag til forbedringer, som vurderes, beslutes og implementeres.

5.6 Kvalitetsvurdering

Data er sammenlignelig over tid, idet Slot- og Kulturstyrelsen leverer tallene, når de sidste fredningsbeslutninger for det pågældende år er taget. Tallene som bliver opgjørt årligt og er derfor sammenlignelige over tid. Statistikken giver et billede af de arkitektoniske og bevaringsværdige bygninger i Danmark over tid. Brugere af statistikken som ønsker aktuelle tal om antal fredede bygninger, fortidsminder og ny- og affredninger kan tilgå statistikkerne.

5.7 Revisionspolitik

Danmarks Statistik foretager revisioner i offentliggjorte tal i overensstemmelse med [Danmarks Statistiks revisionspolitik](#). De fælles procedurer og principper i revisionspolitikken er for nogle statistikker suppleret med en specifik revisionspraksis.

5.8 Praksis for revisioner

Der offentliggøres kun endelige tal.

6 Aktualitet og punktlighed

Statistikken udgives en gang årligt medio februar og publiceres normalt uden forsinkelse i forhold til det annoncerede tidspunkt.

6.1 Udgivelsestid for foreløbige og endelige tal

Statistikken udgives en gang årligt medio februar.

6.2 Publikationspunktlighed

Statistikken publiceres normalt uden forsinkelse i forhold til det annoncerede tidspunkt.

7 Sammenlignelighed

Tallene kan sammenlignes over tid. Fredede bygninger fra 2012 og fredede fortidsminder fra 2010. Der findes ikke umiddelbart nogen direkte internationalt sammenlignelige tal på området.

7.1 International sammenlignelighed

Der findes ikke umiddelbart nogen direkte internationalt sammenlignelige tal på området. Dog er der internationalt andre statistikker på historiske og kulturelle bygninger. I Norge har de statistik på værnede områder og i Sverige er der ligeledes en statistikproduktion på vej.

[Norge](#)

[Sverige](#)

7.2 Sammenlignelighed over tid

Kulturstyrelsens oplysninger om antal fredede bygninger er en sammenlægning af antallet af ejendomme med en eller flere fredninger. Det er tidligere vurderet og fastsat hvor mange bygninger de enkelte fredninger gennemsnitligt omfatter. En byejeendom kan omfatte forhus, et sidehus og et baghus. Det vil sige tre bygninger i Slots- og Kulturstyrelsens forståelse. I BBR vil ejendommen i mange tilfælde være registreret som én bygning. Enhed for statistikken er antal lokaliteter med fredede fortidsminder. Statistikken er opgjort med én anlægstype pr. fredede fortidsminde. Dette er gjort for at øge overskueligheden. Et fredet fortidsminde kan bestå af fx en gravhøj med et stenbygget gravkammer indeni. Et sådant anlæg vil tælle som ét fredet fortidsminde med anlægstypen gravhøj, som er det synlige fortidsminde i landskabet. Antallet af nyfredninger og affredninger pr. år er opgjort efter en anden metode end antallet af aktuelt fredede bygninger. Nyfredninger og affredninger opgøres på grundlag af gennemførte sager det pågældende år. Disse kan omfatte 0, 1 eller flere bygninger. Ved udvidelse af en eksisterende fredning med bygningens omgivelser (have, gårdsplads, fortov e.l.) er der således gennemført en ny fredning, uden at antallet af fredede bygninger derved er blevet forøget.

7.3 Sammenhæng med anden statistik

Som beskrevet i begreber og definitioner er der flere måder hvorpå man kan opgøre antallet af fredede bygninger. Dette bør man være bevidst om ved sammenligning af andre opgørelser over fredede bygninger i Danmark.

Slots- og Kulturstyrelsen kan tildele en firlænget gård flere bygningsnumre, et for hvert længe, hvorimod BBR kan tildele samme gård et enkelt bygningsnummer. Derfor er statistikkerne ikke direkte sammenlignelige med opgørelser udelukkende baseret på udtræk fra BBR.

7.4 Intern konsistens

Ikke relevant for denne statistik.

8 Tilgængelighed

Statistikken publiceres årligt i statistikbanken (<http://www.statistikbanken.dk>).

Tabeller: KFRED1: De fredede bygninger er fordelt på region, ejendomskategori bygningstype og opførelsessår i interval af 50 år. KFRED2: De fredede fortidsminder er fordelt på region og fortidsmindekategori. KFRED3: Antallet af bygningers og fortidsminders nyfredninger samt affredninger pr. år.

8.1 Udgivelseskalender

Udgivelsestidspunktet fremgår af udgivelseskalenderen. Datoen bekræftes i ugerne forinden.

8.2 Udgivelseskalender - adgang

Udgivelseskalenderen kan findes på følgende link: [Udgivelseskalender](#).

8.3 Udgivelsespolitik - brugeroplysning

Statistikker offentliggøres altid kl. 08:00 på dagen, der er annonceret i udgivelseskalender. Ingen uden for Danmarks Statistik ser statistikken før offentliggørelsestidspunktet.

8.4 NYT/Pressemeddelelse

Der offentliggøres ingen Nyt fra Danmarks Statistik for denne statistik.

8.5 Publikationer

Ikke relevant for denne statistik.

8.6 Statistikbanken

Statistikken offentliggøres i Statistikbanken under emnet [Fredede bygninger og fortidsminder](#) i følgende tabeller:

- [KFRED1](#): Fredede bygninger efter område, bygningstype, opførelsesår og tid
- [KFRED3](#): Nyfredninger og affredninger efter enhed, område og tid
- [KFRED2](#): Fredede fortidsminder efter område, anlægskategori og tid

8.7 Adgang til mikrodata

Der er ikke adgang til mikrodata.

8.8 Anden tilgængelighed

Ikke relevant for denne statistik.

8.9 Diskretioneringspolitik

I følge [Danmarks Statistiks diskretioneringspolitik er det ikke nødvendigt at diskretionere statistikken. [Se Danmarks Statistiks fortrolighedspolitik](#)

8.10 Diskretionering og databehandling

Ikke relevant for denne statistik.

8.11 Reference til metodedokumenter

Ikke relevant for denne statistik.

8.12 Dokumentation af kvalitetssikring

Resultater fra vurdering af beskrivelse af produkter og udvalgte processer foreligger i detaljeret form for hver statistik samt summarisk i rapporter til arbejdsgruppen for kvalitet.

9 Administrative oplysninger

Administrativt er statistikken placeret i kontoret Forskning, Teknologi og Kultur. Den statistikansvarlige er Monika Bille Nielsen, tlf. 39 17 35 95, e-mail: mbs@dst.dk

9.1 Organisation

Danmarks Statistik

9.2 Kontor, afdeling

Forskning, Teknologi og Kultur, Erhvervsstatistisk

9.3 Kontaktpersonens navn

Monika Bille Nielsen

9.4 Kontaktpersonens funktion

Statistikansvarlig

9.5 Adresse

Sejrøgade 11, 2100 København Ø

9.6 E-mailadresse

mbs@dst.dk

9.7 Telefonnummer

39 17 35 95

9.8 Faxnummer

39 17 39 99